

DŽĚŁowy plan ŽĚŁOWY PLAN

Rěčneho centruma WITAJ za lěto 2023

Předstřowo

Hłowne džěłowe wobtuki Rěčneho centruma WITAJ wobsteja dale kaž dotal. Wobstajne nadawki, kaž su w rozprawje wopisane, wjazaja tež w leće 2023 wjetši džěl personelnych a financielných resursow Rěčneho centruma:

- wudawanje wučbncow a wučbnych materialijow,
- přewod praktikarjow na zakładze aktualnych wědomostnych dopóznaćow k wjacerěčnosći, fachowe publikacije a přednoški,
- přewjedženje najwšelakorišich projektow,
- młodžinske socialne džěło na šulach,
- wjedženje internatow w Choćebuzu a w Budyšinje.

Paralelnje k tomu mamy dlěšodobne wužadanja zaměrnje slědować.

1. Kubłanskopolitiske džěło w Hornjej a Delnjej Łužicy koncentruje so na dalši přewod přesadženja **koncepta 2plus** a na konsekwency z **wuslědkow ewaluacije serbskorěčneje wučby primarneho schodženka w Braniborskej**. W tutym zwisku ma so prawniske postajenje za serbske šule a šule ze serbskorěčnym poskitkom w Sakskej hišće nowelěrować. Zdobom so w Sakskej druha ewaluacija koncepta 2plus w zamołwitosći SMK přewjedze. RCW je do ewaluacije zapřijaty. Dalši partnerojo SMK su Serbski institut, Uniwersita Lipsk a Friedricha Schillerowa uniwersita Jena.
2. Projektaj za **wuwíce přeložowanskeho programa** delnjoserbšćina-němčina a hornjoserbšćina-němčina wjedzemy na zakładze přidatneho spěchowanja přez Założbu za serbski lud w leće 2023 dale. Wotpowědnej próstwje stej pola załožby zapodatej.
3. Wotpowědnje **Programatice džěławosće RCW** namołwja Rěčny centrum tež w leće 2023 Sakske statne ministerstwo za kultus, wudać informacisku a argumentacisku brošurku wo wučbje po koncepcje 2plus w zakładnych šulach za serbsko- a němsskorěčnych staršich, po tym zo je jemu w leće 2020 němsski a serbski manuskript předpołožit.
4. Dalši wažny a dołhodobny nadawk steji tež w zwisku z rěčnym planowanjom a počahuje so na nadžěłanje zakładow za **certifikowanje hornjo- a delnjoserbskich rěčnych kmanosćow** po Zhromadnym Europskim referencnym ramiku za rěče.
5. **Na kwalicie serbskorěčneho kubłanja w pěstowarnjach Delnjeje a Hornjeje Łužicy** ma so dale džěłać. Zakład za to - „Katalog kwalitatiwných kriterijow k spěchowanju a posředkowanju serbsćiny w džěćacych dnjowych přebywanisćach" - předleži za Saksku a Braniborsku, ke katalogej słušacy džěłowy zešiwk dotal jenož za Saksku. Za kwalitny management na polu serbskorěčneho kubłanja so w kubłanisćach wobstajnje wabi a kubłarkam a kubłarjam dawa so podpěra w formje rěčnych a pedagogiskich dalekubłanjow.

Slědowace tabulki zwobraznjeja staw realizowanych a planowanych aktiwitow w jednotliwych wobtulkach. Procentualne informacije pod 100 % su trochowane. **Zelene** markěrowane kašćiki pokazaja staw realizacije kónc lěta 2022 a **žolte** pokazaja planowany staw kónc lěta 2023.

1. Kubłanskopolitiska džěto

nowe prawniske postajenje (Verordnung des Sächsischen Staatsministeriums für Kultus über die Arbeit an Schulen im sorbischen Siedlungsgebiet)											50 %
nowe prawniske (šulske) postajenje (Verordnung über die schulischen Bildungsangelegenheiten der Sorben/Wenden)											100%
6. fachowy dzeń 2plus (wobsahowy koncept a organizatoriske přidžěto za SMK a LaSuB)											0 %
wuwice testoweho materiala za zwěšćenje rěčneho stawa šulerstwa 8. lětnika jako element monitoringa přesadženja koncepta 2plus											100 %
manuskript za informacisku brošuru za staršich wo serbskorěčnym kubłanju na zakładnych šulach (wotpowědnik k brošurje „Dobry start“ - wudać mět ju SMK)											100 %
Pśeslěženje pšechada wót žišownje do zakładneje šule w ramiku WITAJ-projekta Dolneje Łužyce											90 %

Prawniske postajenja ke kubłanskim naležnosćam w Braniborskej a Sakskej nowelěruja so pod nawodom knježerstwow. Tuž njemóže so proces ze stron RCW planować, zaplanujemy pak do swojeho džěta přewod tuteho procesa. Runje wobzamknjena nowa SWSchulVO wobstajny monitoring. K wutworjenju systematiki monitoringa přinošuje RCW na zakładze naćiska Witaj-standardow, kotraž staj nawodnica RCW a tehdyši šulski radźiciel M. Koch hač do lěta 2019 nadžětałoj.

Wuwice standardow za přesadženje koncepta 2plus a zakład za monitoring přesadženja koncepta 2plus ležitej w zamołwitosći SMK a LaSuB.

Z koncepcionelnymi a tematiskimi přihotami fachowych dnjow 2plus podpěruje a wobwliwuje RCW wotpowědne statne aktiwity. Wone su z wysokim narokom na pedagogiske džěto zwjazane a přinošuja k zhromadnemu džětu z koordinatorkami 2plus, z nawodnicami a nawodami šulow, fachowymi poradźowarkami kaž tež wučerkami a wučerjami na serbskich šulach. 6. fachowy dzeń 2plus w lěće 2023 budže po dotalnych planach k přěnjemu razej w přihtowanskim tydženju, 16.08.2023.

Jako wosebity kubłanskopolitiski nadawk wobhladuje RCW **přeprowowanje serbskorěčnych kmanosćow šulerjow (RS-8)**, zo móhli so wuslědki 2plus-wučby zwěšćić. Přeprowowanje realizuje so na zakładze certifikacije po Zhromadnym Europiskim referencnym ramiku za rěče. Pilotowa faza zwěšćenja rěčneho stawa je so 2022 pod nawodom Serbskeho instituta zahajiła. Wot šulskeho lěta 2023/2024 maja so testy za RS-8 lětnje přewjesć. RCW je intensiwnje do přihtow a přewjedženja zapřijaty, mjez druhim z nadžětanjom testowych nadawkow, pokiwow za wuhódnoćenje, informacijow za šule wo přewjedženju a wuhódnoćenju testow.

Za samsne schodženki wot A1 do B2 móže RCW zakład za testowu fazu na Delnjoserbskim gymnaziju zaručić. Pruwować ma so, hač dyrbjeli so wobsahi nadawkow bóle temam šulerjow

přiměříc.

Rěčny centrum WITAJ podpěra Domowinu při přesadźenju **dźělowych směrnicy Domowiny** a napisa za swoje wobtuki k směrnicy wotpowědne rozprawy za dobu 2021 do 2023.

Pšechad wot WITAJ-kupki žiśownje do bilingwalneje wučby w zakładnej šuli jo za rěčne wuwěše žiśi wósebnje wažna a přegujuca faza. Wetom až jo powšyknj přechad wót žiśownje do šule w Bramborskej derje řědowany a wopisowany, felujo wobglědowanje toś toho přechada a nastupanju WITAJ-wobtuka.

Zaměr přeslěženja jo podpěranje wobstawneho procesa přiswójenja serbskeje rěcy žiśi přez efektiwne wugótowanje přechadneje faze wót imersiskego rěčnego pósřednjenja w žiśowni k bilingwalnej wučbje w zakładnej šuli.

Wuchadnišo su napšašowanja inwolwěrowanego pedagogiskego personala žiśownjow a zakładnych šulow, mjazy drugim k slědujucym temam: statistika WITAJ-žiśi, přechad w koncepciji kubłanišća, južo eksistěrujuce kooperaciske formy mjazy žiśownju a šulu a rěčne zamóžnosći žiśi pši spušćenju žiśownje.

Na zakłaže dobytých informacijow se wužěłaju konkretne, za praksu se gózece dopóručenja ako na přikład móžne kooperaciske formy, mustry za kooperaciske dogronjenja, zgromadne rěčne projekty WITAJ-žiśi w slědnem předsulskem a přědnem šulskem lěše, dopóručenja za žěto ze starjejšymi a naraženja za wótpowědne casowe planowanje za slědne lěto w žiśowni.

2. Prezenca serbskeje rěče w nowych mediach

www.sorbische-vornamen.de Mjenam maja so woznamy w němčinje přidać a strona ma so znowa programěrować, woznamy w delnjo- a hornjoserbščinje su zapodate.										70 %
Portal www.sorbisch-lernen.de/ www.materialien.sorbischlernen.de so z materialijemi za delnjo- a hornjoserbsku wučbu pjełni a <u>cyła strona so znowa systematizuje a wotpowědnje programěruje</u> I 2023 wozjewi so delnjoserbski wobtuk.										80 %
Přeložowanski program za delnjo- a hornjoserbščinu do němčiny a nawopak je pod sotra.app zjawnosći přistupny a so dale wuwija.										90%

Portal www.sorbischlernen.de je so w leće 2018 zjawnosći spřistupnił a wopřija slědowace strony serbskich institucijow za serbsce wuknjacych:

www.sprachkurs.sorbischlernen.de (strona w zamołwitosći załožby)

www.krokpokroku.sorbischlernen.de

www.kšacpokšacu.sorbischlernen.de

www.sprachzertifikat-sorbisch.de

www.materialien.sorbischlernen.de

www.dolnoserbski.de

www.soblex.de

sotra.app

W leće 2023 rozšerjeja so wobsahi a poskitki na stronach; systematika portala kaž tež layout, wosebje we wobłuku materialijow, so předžěta.

3. Certifikowanje hornjo- a delnjoserbskich rěčnych kmanosćow

informaciska brošurka										100 %
pruwowanske nadawki za A1 delnjoserbsce										100 %
pruwowanske nadawki za A1 hornjoserbsce										100 %
pruwowanske nadawki za A2 delnjoserbsce										100 %
pruwowanske nadawki za A2 hornjoserbsce										100 %
pruwowanske nadawki za B1 delnjoserbsce										100 %
pruwowanske nadawki za B1 hornjoserbsce										100 %
pruwowanske nadawki za B2 delnjoserbsce										100 %
pruwowanske nadawki za B2 hornjoserbsce										100 %
pruwowanske nadawki za C1 delnjoserbsce										60 %
pruwowanske nadawki za C1 hornjoserbsce										60 %
pruwowanske nadawki za C2 delnjoserbsce										0 %
pruwowanske nadawki za C2 hornjoserbsce										0 %

Rěčny centrum WITAJ wuwija mustrowe předłohi a pruwowanske wobsahi k certifikowanju rěčnych znajomosćow za hornjoserbsčinu a delnjoserbsčinu po zasadach Zhromadneho Europskeho referencneho ramika za rěče, a to w fachowowědomostnej kooperaciji ze Serbskim institutom z. t. a Institutom za sorabistiku Lipsčanskeje uniwersity.

Na webstronje www.sprachzertifikat-sorbisch.de namaka wužiwar přehlad z najwažnišimi faktami wo natwarje, hódnoćenju a wobdžělenkich wuměnjach za pruwowanje hornjoserbskeho abo delnjoserbskeho certifikata kaž tež wotpowědne brošury jako download. Nimo toho móže wužiwar za niwowowe schodženki A1, A2, B1 a B2 mustrowe nadawki online spjelnić a dóstanje hnydom krótki přehlad wo docpětych dypkach. Jeli přeje sej wužiwar wuhódnoćenje swojeho swobodnje formulowaneho teksta, wobsteji móžnosć, tutón z e-mejlku Rěčnemu centrumej WITAJ připóstać a so wosobinsce poradžować dać. Wužiwanje internetoweho poskitka služi přihotej na pruwowanje. Za 2023 je wozjewjenje internetoweho poskitka za schodženk C1 planowany.

Za koordinaciju a wotewzaće pruwowanjow je Rěčny centrum WITAJ we wothłosowanju ze swojimaj kooperaciskimaj partneromaj zamołwity.

4. Wušiwanje rěče a pedagogika/lektorat

Do běžnych nadawkow RCW sluša nadžětanje wučbnicow a wučbnych materialijow za šulerjow Delnjeje a Hornjeje Łužicy. **W leće 2023 džěta so cyłkownje na 34 titulach (8 delnjoserbskich,**

26 hornjoserbskich), kotrež maja hač do kónca lěta w LND wuńć. K tomu ličimy mjez druhim w Hornjej Łužicy w ZŠ wuwice noweje maćeršćiny za 2. lětnik z wotpowědnym přidatnym materialom. Nowostka je tež nadžělanje čitanskeje křinje, kotraž dyrbi rjad džětowych knihow k rozdželnym temam wobsahować. Nowe wučbnicowe rjady za předmjetaj geografija a biologija na WŠ a za předmjet biologija na gymnaziju so kompletuja. Za gymnazij ma nowa maćeršćina za 11./12. lětnik nastać. W Delnjej Łužicy džěta so tohorunja na wudospołnjacym materialu k rjedže LUTK. Tak matej so džětovej knize za 2. lětnik nadžětać a k tomu wudospołnjacy material za wučerja.

Druhe titule žadaja sej džěto přez wjacore lěta. Do toho słuša džěto na nowych čitankach za WŠ a gymnazij, kaž tež na němsko-serbskim šulskim słowniku.

Lisćina titulow (hlej tabulka) zestaji so w zhromadnym dojednanju mjez RCW, ABC a LND. Wona schwali so w schwalenskej komisiji, do kotrejež słušeja nimo toho załožba a fachowi poradźowarjo. Wuwiwanski a produkcijski proces rjaduje so eksaktnje w měsacnych posedženjach OPK z LND (OPK - operatiwna planowa kontrola).

1.	Pučnik po hornjoserbsčinje, gramatika	0/65/23-3A
2.	Słowničk/Wörterverzeichnis	0/124/23-5B
3.	Terminologija za nabožinu	0/143/23-2A
4.	Naš časnik, plakat, hs.	0/198/23-1A
5.	Ambrož a Maks, Płomjo-edicija	0/199/23-1A
6.	Naš zeger, plakat, 3. žěl, ds.	0/200/23-1W
7.	Serbšćina A1, džětowa kniha za započatkarjow	0/202/23-1B
8.	Narska liška, grajne plany	0/202/23-1B
9.	Lutk 1, pisański zešywk	1/151/23-3W
10.	Wuknu sam/a, zešiwk k samowuknjenju	1/171/23-1A
11.	Wopisowanje činitosćow, džětarnička	2/90/23-3A
12.	Łuskač 2, džětowy zešiwk	2/120/23-2A
13.	Naša maćeršćina 2, wučbnica	2/121/23-1A
14.	Zwučujemy a pisamy 2, džětowy zešiwk	2/122/23-1A
15.	Lutk 2, 1. žěl, žětowe knigły	2/117/23-1W
16.	Lutk 2, 2. žěl, žětowe knigły	2/118/23-1W
17.	Čitanska křinja - čitanske šćežki	2/126/23-1A
18.	Čitanska křinja - mjezsobne počahi	2/127/23-1A
19.	Słownick za dolnoserbske šule	3/83/23-6B
20.	Wuknjemy serbsce 3, džětowy zešiwk	3/118/23-3B
21.	Łuskač 3, džětowy zešiwk	3/133/23-2A
22.	Serbšćina 3, džětowy zešiwk z CD	3/134/23-2B
23.	Wuknjemy serbsce 4, džětowy zešiwk	4/92/23-3B
24.	Wuknjemy serbsce - zwučow. zešiwk k słownikej	4/105/23-1B
25.	Čitanka 5, wučbnica	5/120/23-1A
26.	Handrij Zejler - Słóncó swoboda	5/121/23-3A
27.	Pučowanje po stawiznach 1, hs., wučbnica za wyše šule	5/122/23-1A
28.	Biosfera 5, wučbnica za gymnazij	5/123/23-1A
29.	Zwučujemy a pisamy 6, džětowy zešiwk	6/96/23-1A

30.	Pó droze 2, wučbnica, 2. nakład, ds.	8/70/23-2B
31.	Pó droze 2, żětowy zešywk, 2. nakład, ds.	8/71/23-2B
32.	Terra 8, wučbnica za wyše šule	8/74/23-1A
33.	Jakub Bart Ćišinski	8/68/23-2A
34.	Wobrazy serbsčiny 11/12, wučbnica za gymnazij	11/33/23-1A

Přehlad planowanych titulow za 2023

4 wudaća	Lutki (za Dolnu Łužycu)
4 wudaća	Lutki (za Hornju Łužicu) inkl. wudaće za kubtarki a kubtarjow
11 wudaćow	Płomjo
11 wudaćow	Płomje
4 wudaća	Serbska šula

Přehlad planowanych časopisow za 2023

5. Projektowe džěło

Projektowe džěło wobsahuje tež 2023 tójšto kóždolětnych projektow (hlej rozprawa 2022).

Wosebite projekty 2023:

- Šula w zelenem
- WITAJ-camp
- BTU-rallye abo zhromadny projekt za šulerstwo DŁ a HŁ w Čornym Chołmcu
- Serbski familijowy žeń
- podpěra za serbskorěčne familije
- projektowe dny w Serbskem muzeju w Chóšebuzu
- cytańske wuběžowanje ds.
- Swójbna schadźowanka w Radworju
- čitanske wubědźowanje hs.
- džěćacy program na Mjezynarodnym folklornym festiwalu
- dźiwadłowe dny
- comicowa džěłarnička w Hornim Hajnku
- projektowe dny ze šulerjemi
- "film a rozmołwa" w internaće SG Budyšin
- čitanska nóc/čitanski dyrdomdej
- džěćacy program we wobłuku Swjedženja župow
- předčitanski dzeń
- wumětske wuběžowanje za žiśownje ds.
- comicowe wuběžowanje za šule ds.
- swjedzeń serbskeje rěče
- synchronizacija filma "Mała wjera"
- comicowa džěłarnička ze Š. Hanušom
- zwjazkowy předčitanski dzeń
- Witaj-grajne wótpođnjo
- Žeń serbskich pedagogowkow a pedagogow
- podpěra w šulach we wobłuku "nachwatanje pó koronje"
- Cesćenje angažěrowanych młodostnych na pólu dolnoserbskeje rěcy

6. Rěčne kursy

- Witaj-kursy za dorosćenych w HŁ
- rěčne kursy za pedagogiski personal a přistajenych serbskich institucijow kaž tež wokrjesow Budyšin a Zhorjela w kooperaciji z LaSuB w HŁ
- třidnjowske intenziwne kursy za wótkubłarki w DŁ

7. Internat Serbskeho gymnazija Budyšin

1. nawodne dźěła (wobsahi, organizacija)
 2. zhromadne dźěło z gymnazijom, serbskimi institucijemi a Krajnoradnym zarjadom
 3. slědowanje prawnskich předpisow za dźěło w internatach
 4. dźěło ze staršimi
 5. mentorstwo za praktikantow
- dohlad a pedagogiski přewod
 - wuhotowanje serbskich swjedženjow a swjedženjow gymnaziastow (serbskorěčne přinoški, reje, wíce girlandy ...)
 - sportowe zarjadowanja
 - organizacija eksternych referentow k aktualnym temam
 - paslenje a pječenje (pječenje srokw, debjenje jutrownych jejkow ...)
 - podpěra při wuknjenju
 - internatny swjedzeń a internatny wulět
 - hrajne abo filmowe wječory
 - wušiwanje rubiška za serbsku drastu
 - sebjezakitowanski kurs (M. Domaška)
 - wopyt předstajenjow NSLDž resp. sobuskutkowanje w serbskich inscenacijach

8. Dolnoserbški internat Chošebuz

1. nawodne dźěła (wobsahi, organizacija)
 2. zhromadne dźěło z gymnazijom a Krajnoradnym zarjadom
 3. slědowanje prawnskich předpisow za dźěło w internatach
 4. dźěło ze staršimi
 5. mentorstwo za praktikantow
- ptaškowa swajžba (pjacomy sroki)
 - fašing
 - zapustowy pšešeg (góspodowanje pšešega)
 - mólowanje jatšownych jajow
 - wšakorake wulěty, na pšíklad do grožišća Raduš
 - internatny swěžeń
 - woglěd filmoweho festiwala
 - workshop (rejowanje abo sport)
 - kjarmuša
 - Janšojski bog / gódownicka / sw. Mikławš
 - wšakorake wjacory (baslenje, serbske referaty a diskusije, serbske filmowe wjacory)
 - grajny wjacor

9. Młodzinske socialne dźěło

Šulske socialne dźěło

Team za šulske socialne dźěło přewodźuje šulerki a šulerjow při jich wuwicu k dorosćenemu čłowjekej. Podpěraja jich při zmištrowanju žiwjenskich nadawkow a wobwliwowanju swójskeje biografije. Spěchuja so kompetency k rozrisanju swójskich a socialnych problemow a wužadanjow dalewuwića wosobiny. Nazhonjenja swójskich sylnosćow a słabosćow, rozestajenje z tym a spěchowanje wosobinskih kajkosćow su při tym zasadne. Kritiske myslenje a zaběra z aktualnymi temami tute pozitiwnje wobwliwuja. Dalši nadawk je wuwice kedźbliwosće napřećo druhemu/druhim, wobsweťej a přirodže. Kreatiwnje rozestajenje ze wšelakimi temami, kreatiwnje zaběry a zbliženje přirodneje pedagogiki dźěło šulskich socialnych dźěłaćerkow wudospołnjeja.

Serbska wyša šula „Michał Hórnik" Worklecy

- wuwice socialnych kompetencow
- dźěło ze šulerjemi w rjadowniskim cytku k rozrisanju problemow a k polěpšenju klimy na šuli
- přihot na powołanske perspektiwy a planowanje wukubłanja

Serbska wyša šula „Dr. Marja Grólmusec" Radwor

- wuwice socialnych kompetencow
- přewod a podpěra za šulerjow z wosebitymi wuknjenskimi ćežemi
- wuwice šulskeje zahrody jako zelena rjadowniska stwa

Šulski a zetkawanski centrum Budyšin - Serbska wyša šula Budyšin

- přinoški k polěpšenju šulskeje klimy a podpěra při wuwicu šulerskeho angažementa
- kubłanske poskitki za šulerjow a jich staršich (drogowa přewencija, wobchad z nowymi medijemi atd.)
- přihot na žiwjenski puć wukubłanja/powołanja
- zeznaće/skrućenje rjadowniskeho cyčka přez elementy dožiwjenskeje pedagogiki

Serbska wyša šula Ralbicy

- přewod jednotliwych šulerjow, kotřiž wosebitu podpěru trjebaja
- staršiske dźěło
- poskitki za jednotliwe šulerske skupiny k wutworjenju dowěrliweje zhromadnosće

Wyša šula „Dr. Marja Grólmusec"

- přewod jednotliwych šulerjow, kotřiž wosebitu podpěru trjebaja
- kubłanske poskitki za šulerjow a jich staršich (drogowa přewencija, wobchad z nowymi medijemi, naprawy přećiwo mobbowanju atd.)
- rozrisanje problematiskich situacijow zhromadnje z potrjechenymi šulerjemi, staršimi, wučerstwom, młodzinskim hamtom a nošerjemi pomocy při kubłanju (HzE)

Dźěło we wobłukomaj swójbne kubłanje a mobilne młodzinske dźěło so njeplanuje, dožož dźělowej městni wobsadźenej njejestej.

15.11. 2022 I redakcyjny koniec

dr. Beata Brezanowa
nawodnica RCW